

zaveda, da je tudi ono državljani, ki mu gredo vse pravice avstr. državljanov. Oni znani učiteljski shod v Sterzingu 1. 1898. je zahteval, da se tirolsko učiteljstvo plača tako, kakor je plačano c. kr. uradništvo štirih najnižjih plačilnih razredov, in je to svojo zahtevo tudi temeljito podprlo. Marsikateri učitelj je zapustil ta shod v nadeji, da mu najbližja bodočnost prinese lepše dneve. Od tega leta dalje so bila vsako leto učit. zborovanja, kjer je bilo edino dnevno vprašanje: Naš gmotni položaj. — Na podlagi statistike se je dokazalo, da naši dohodki ne zadostujejo za najpotrebnejše v življenju; sklepale so se resolucije na one korporacije, ki imajo našo usodo v rokah. In kaj smo dosegli?

Resolucijam so sledile lepe besede, in leta 1904. se je naš gmotni položaj celo reguliral. Naše delo je imelo tedaj uspeh! Seveda je nerazsodno ljudstvo mislilo, da se je naš gmotni položaj z ono regulacijo v istini poboljšal, in merodajni faktorji nas vedno in vedno opozarjajo na ono regulacijo. Toda naš deželni zbor je bil drugačnega mnenja. Ta korporacija nam ni dala nikakega priboljška z ozirom na današnje draginje, in nikakršne regulacije, temveč ta korporacija nam je prizadela prav občuten udarec. Zakaj zaradi te „regulacije“ je deželni zbor črtal vsemu učiteljstvu, ki služi manj kakor 7 let, oni donesek, ki ga je dobivalo že od pamtveka za kurjavo. In kako je z ostalo regulacijo? Po preteku 30 službenih letih dosežemo plačo 2000 K, tedaj oni znesek, ki ga dobi c. kr. uradnik v prvem letu definitivnosti, namreč 1960 K. Ko je država povišala svojemu uradništvu njih plačo, je vsakdo to odobral in nihče ni dolžil države, da razmeta svoj denar. Mi sicer zahtevamo enake plače kakor jih ima naše c. kr. uradništvo štirih najnižjih kategorij, a dobimo to, kar dobi uradništvo početkom svoje definitivnosti — šele koncem svojega službovanja. Času primerna regulacija!

Seveda, največje težkoče pri vsaki naši regulaciji je pokritje. L. 1903. so našli to pokritje, a to pokritje so porabili za svoje namene, zakaj od tega pokritja so porabili 200.000 K v svoje namene. Naravna posledica takemu postopanju je bila, da smo pri vsakem nadaljnjem zborovanju zopet in zopet zahtevali regulacije naših plač, sprejemali in odposiljali peticije o izboljšanju našega gmotnega položaja. In smo li dosegli kaj s tem večnim moledovanjem? Ne! Temveč naš gmotni položaj je ravno zaradi neznozne draginje postal naravnost obupen. Drugim stanovom se je v tem času izboljšal njih gmotni položaj 1 do 2 krat, a merodajni faktorji niso tarnali, kje dobe pokritje. Nam seveda so ponujali le lepe besede, tolažec nas z boljšo bodočnostjo. In ravno zaradi obče znane draginje nisem hotel v svoje poročilo vplesti statistike o podraženju vseh živil.

Kakor rečeno, učiteljstvo je bilo primorano vsako leto moledovati za izboljšanje svojega gmotnega položaja. A v kljub večni prošnji se ni hotel izpolniti znani svetopisemski rek: „Trkajte in odprlo se vam bo...“ Neki nižje-avstrijski dež. poslanec je imenoval učiteljstvo nadležne berače. Da smo sicer, ki resnica, to lahko vidi vsakdo, a berači vendar nismo, temveč pošteni delavci, ki zahtevamo za pošteno delo pošteno plačilo!

Neki poslanec iz Šlezije je rekel, da bo učiteljstvo izgubilo vse svoje simpatije zaradi tega svojega večnega moledovanja za izboljšanje svojega gmotnega položaja. Katere li? Mogoče te, ki jih uživamo pri merodajnih faktorjih? Ako te izgubimo, naj jih le izgubimo! Ako pa menijo ti ljudje, da izgubimo zaradi teh svojih opravičenih zahtev obče simpatije, rečemo le toliko: Stavimo to vprašanje javno! — Toda mislim, da danes nismo prišli tu sem, da rešujemo to vprašanje, temveč da povemo jasno in glasno, kaj hočemo. Pripravljeni smo, te svoje zahteve ponesti v zadnji kotiček naše domovine. Svoj smoter hočemo doseči. Dolgo smo čakali in struna prenapeta — poč. Oni lepi nauki o učiteljski skromnosti in zadovoljnosti, ki smo jih prejeli v pripravnicah, so pač hitro izginili iz naših duš, ker nimajo prave podlage.

Da je naš gmotni položaj obupen, naravnost neznozen, čutimo vsi. A to našo skupnost hočemo pokazati in dokazati na podlagi suhih števil, primerjajoč učiteljske dohodke naših sosedov na Koroškem in Solnograškem. Evo jih:

Več	Koroško	Solnograško	Tirolsko
80	800	900	720
400	1200	1200	800
500	1300	1300	1100
775	1400	1400	1100+125=1225
1050	1600	1600	1100+250=1350
1050	1800	1800	1300+250=1550
1325	2000	2000	1300+375=1675
1325	2000	2000	1500+375=1875
1400	2000	2000	1500+500=2000

Številke govore, kako sijajno je naše gmotno stanje. Ne le za krone smo prikrašani, temveč za celo imetje, ne le za par let, temveč za vse življenje. In računajte, koliko je to imetje! Koroški učitelj dobi od dne svoje definitivnosti do upokojenja celih 39.285 kron več in solnograški 23.885 kron več kakor mi. To so dejstva, ki govore veliko. To so številke, ki morajo navdušiti zadnjega učitelja v najoddaljenem kraju, da stopi navdušeno v boj za naše opravičene zahteve. In s čim opravičuje tirolski deželni zbor tako postopanje? Je-li mogoče merodajna tu draginja, ki vlada zaradi vedno večjega tujskega prometa v naši deželi? Saj donasa tujski promet ogromno dohodkov celi deželi, tuji prinese vendar mnogo denarja v deželo, ki ima torej dovolj dobička od tujcev. Seveda, ker ima vsak stan dobiček od tega prometa, te dohote ne sme uživati stan, ki daje temelj vsi ljudski izobrazbi. Ne smemo se čuditi, ako zapušča vsako leto toliko učiteljev svojo nevhvaležno domovino. In zaradi tega je pomanjkanje učiteljstva na Tirolskem prav občutno, kar pripozna že priprosto ljudstvo. Znani vođa Jožef Windisch se je nekoč izrazil: „Hočemo, da se naše učiteljstvo boljše plača! Naši najboljši učitelji zapuščajo Tirolsko in gredo na Gorenje in Dolenje. Avstrijsko službovat. In na Tirolskem ostajajo le taki učitelji, ki jih drugje ne potrebujejo.“ Mož je trdil prav, zakaj najslabši učitelji gotovo ne zapuščajo nevhvaležne domovine. Tirolska krvavo potrebuje dobrih učiteljev, a gotova taktika ne uvideva tega. Pomagajo si z neizprašanimi in zasilnimi učitelji. Seveda, druge kronovine ne potrebujejo takih učnih oseb, zato so obsojeni za našo kronovino. Tirolska se more torej primerjati edino le še z Galicijo. (Dalje)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljski krožek krškega, videmskega, leskoveškega in rajhenburskega učiteljstva se snide v nedeljo, dne 23. t. m., ob 4. popoldne v čitalniški dvorani gostilne „Unschuld“ v Rajhenburgu. Gostje dobrodošli. Železniške zveze so jako ugodne. Na snidenje!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj ne zboruje v nedeljo, dne 23. svečna, na Hrastniku, kakor se je pomotoma poročalo, temveč v šolskem posloju na Zidanem mostu.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje dne 23. svečna ob 10 uri dopoldne v Čadramu, ob dveh popoldne pa priredi istotam 3. roditeljski sestanek.

Vzpored z zborovanjem:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročila:

- a) zastopnika učiteljstva o delovanju v okrajnem šolskem svetu — tov. Jurko.
- b) o zborovanju učiteljskih zastopnikov v Celju — isti tovariš.
- c) o drugem roditeljskem sestanku v Čadramu — tovariš predsednik.
4. Osnutek društvene kronike — tovariša Časl in Jurko.
5. Pomen družine za vzgojo otrok. (Za roditeljske sestanke prirojen vprašanje.) Podava tovarišica Bezljajeva.
6. Volitev:

- a) dopolnilna za društveni odbor,
- b) upravnega odbornika za „Zvezo“.

7. Slučajnosti.

Vzpored za roditeljski sestanek je objavljen v predzadnji številki „Učiteljskega Tovariša.“

NB.: Ako bi bilo 23. svečna izredno o slabo vreme, tedaj se vrši učit. zborovanje teden pozneje, t. j. dne 1. sušca v Konjicah; roditeljski sestanek pa se priredi ob vsakem vremenu.

Na polnoštevilno udeležbo vabi vljudo Brumen, predsednik.

Učiteljski krožek pri Sv. Križu na Murskem polju ima svoj drugi sestanek v četrtek, 20. svečna, ob 2. popoldne. Glavna točka dnevnega reda: Prireditev roditeljskega sestanka pri Sv. Križu. Pridite v prav obilnem številu!

Saleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 18. svečna t. l., ob 2. uri popoldne v Šostanju.

Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročilo o izvenšolskem delovanju. 4. Volitev odseka za izvenšolsko delovanje. 5. Pravila „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“. 6. Volitev člana v upravni odbor „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“. 7. Nasveti in predlogi.

Z ozirom na važnost posameznih točk vzporeda pričakuje polnoštevilno udeležbo odbor.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolice je imelo svoj sestanek minoli četrtek, dne 6. t. m. Zbranih je bilo do 60 oseb; učitelj, učitelj in prijatelj šole, v dvorani „Trgovsko-izobraževalnega društva“, kjer je naš Ferdo Plešić predaval o otroku in morali. Predavatelj je najprej pojasnil pojem, kaj je morala. V kratkih potezah nam je očrtal tudi po eklatantnih slučajih dokazal moderno pojmovanje o morali, ki ni nič drugega negoli posledica človeškega razvoja, nekak „modus vivendi“ med človeštvom. ki pa je zopet podvržen izpreminjavi. Slikal nam je potem napčno početje ob dosednji npravnstveni vzgoji otrok, početje, ki je zopet posledica dosednjega splošnega naziranja o morali, kakor o nečem izvenčloveškem in svetem. Koncem je podal kratko skico, kako nam je postopati, če hočemo vzgojevati resno moralno. Poudarjal je, da prihajajo pri tem v poštev edinele otrokov okoliš in otrokove lastne izkušnje, ter da je moralizovanje, opominjanje ter ubijanje svojih, pogosto previsoko visečih „idealov“ najslabša pot, da se v otroku vzgoji značaj. To v kratkem. Predavanje misli predavatelj itak v celoti priobčiti v „Domačem ognjišču“.

Srednješolski vestnik.

**** Srednješolske vesti.** Z začetkom II. semestra 1907/08 so dodeljeni v službovanje na nemško gimnazijo v Ljubljani s I. državne gimnazije profesorja Aleksander Pucsko in šolski svetnik Alfonz Pavlin ter pravi učitelj istotam dr. Rudolf Rothaug. Profesorji iste gimnazije: dr. Franc Riedl, dr. Josip Tomineš in dr. Alfonz Levičnik bodo poučevali v II. semestru 1907/08 na obeh imenovanih gimnazijah. Za suplenta na nemško gimnazijo sta imenovana profesorska kandidata Nemca Ivan Hille in dr. Josip Bisehof, zadnji kot namestnik obolega svetnika Slovenca Pavlina.

**** Litalna knjižnica v Gorici.** Od kar je šel bivši knjižničar dr. Baar v pokoj, to je že čez pol leta, ni v tej knjižnici nobenega reda več; niso določene ure, kdaj je odprta, v zadnjem času se pa sploh ne izposojujejo več knjige. Novim bibliotekarjem je bil imenovan Cleri, profesor veronauka na gimnaziji, ki je pa kmalo spoznal, da tej nalogi ni kos in se je odpovedal. Cerkevna oblast je pa Cleriju naložila, naj se da vpokoji kakor profesor veronauka in naj ostane knjižničar. Zatrjujejo, da je Cleri moral podpisati škofu revers, s katerim se zavezuje, ostati še dalje knjižničar. Lahi napovedujejo škofu boj, ker se umešava v stvari, ki ne sodijo v njegov delokrog.

Književnost in umetnost.

„Slovenski Branik“ se imenuje nov list, ki je začel izhajati v Ljubljani. Odgovorni urednik mu je Ivan Pezdir, tiska ga pa „Učiteljska tiskarna“. „Slovenski Branik“, ki stane na leto (10 števil) 2 K 40 h, je glasilo družbe sv. Cirila in Metoda. Kakor kaže 1. št., bo list energično in prepričevalno izpolnjeval svojo lepo nalogo. Toplo priporočamo!

Prvi zvezek mešanik in moških zborov. Uglasbil Jakob Aljaž, župnik na Dovjem. Cena 60 h. — Ta zvezek prinaša 6 zborov, tri mešane in tri moške, ki so vsi uglasbeni na Gregorčičeve besede. Aljaž je priznan skladatelj, ki piše lepe, solidne zборе, katerih izvajanje ne dela posebnih težav, pač pa napravlja mnogo užitka. Svoje dobro ime si je komponist Aljaž s tem izdanjem, samo utrdil.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Kulturno delo.

+ Akademija. V soboto je predaval v „Mestnem domu“ v Ljubljani vseučiliški profesor dr. Albert Bazala o etiki in nacionalni ekonomiji. G. predavatelj je povedal v kratkih, toda temeljitih orisih domalega vse, kar se da povedati aktualnega o teh predmetih, pri tem pa tako zanimivo in poljudno, da se niti čuti ni dalo, da obravnava samonasebi kratkočasno gradivo. Prostor nam ne pripušča, da bi se pobliže bavili s predavateljevimi temeljitimi izvajanj, kako je prej prevladovala etika vsaj v teoriji, pozneje pa jo je začela izpodrivati nacionalna ekonomija, ki je hotela pred vsem zagotoviti človeštvu materialnih koristi — kruha. Moje kraljestvo ni od tega sveta, je učil Kristus, in tudi cerkev je vse skozi učila ta nauk ter je skoro do 13. veka smatrala trgovino za „posel“, ki se ne sklada s cerkvenimi nauki ter celo jemanje obresti smatrala za goljufijo, vendar je ravno v tisti dobi nadebelo grabila materialno blago. Tako si egoizem in altruizem časih nasprotujeta, časih hodita vzporedno ali pa se dopolnjujeta. In ako se etiki da očitati, da je preveč optimistiška, da smatra vse ljudi za dobre, je pa nacionalna ekonomija zopet preveč egoistiška. Treba je zatorej hoditi pravo pot med obema tema nazoroma, in prav značilne so besede, ki je z njimi končal g. predavatelj: „Dobri ljudje nam prinese dobre čase!“

+ Akademija. V nedeljo, 16. t. m., ob 8. zvečer je v „Mestnem domu“ v Ljubljani tretje vseučiliško predavanje v tem tečaju. Predava profesor na zagrebškem vseučilišču g. dr. Gjuro Šurmin o predmetu „Slovenci i Hrvati u prvoj polovini XIX. vijeka.“

+ Četrto letno poročilo javne šolske narodne knjižnice na Gorici (Kokarje). Knjižnica ima štiri leta svojega obstanka za seboj. Odprta je bila samo v zimskem času. V letu 1907 se je izposodilo 458 knjig deloma proti plačilu po 2, 4, 6 in 8 h za komad, deloma tudi brezplačno. — Dohodkov je imela 43 K, stroškov 33-45 K, torej je ostalo koncem 1907. leta 9 K 55 h gotovine. Z ozirom na dohodka je treba posebej s hvaležnostjo omeniti knjižničnega dobrotnika, slavno „Posojilnico“ v Gornjem gradu, ki ji je od svojega čistega dobička darovala 10 K. Bodi ji na tem mestu izrečena javna zahvala. — Knjižnica je vsakomur pristopna. Izposojuje se le vezane knjige. Vseh knjig šteje nad 900. Namenjena je izobrazbi naroda, zato je njeno ime „Narodna knjižnica“ namenu primerno ali obratno, njeno delo ustreza svojemu namenu.

+ Proračun družbe sv. Cirila in Metoda znaša za bodoče leto okroglo 100.000 K, sicer so potrebe še veliko večje, toda zaradi gmotnih razlogov se ne more ustreči vsem zahtevam, saj družba še tako ne ve, kako bo spravila to vsoto skupaj, 16.000 K ima čisto nepokritih. Ako pomislimo, s kako silo delajo naši družbi nasprotne družbe, razvidimo, da je pri nas zanimanje še veliko premajhno. Potrebe so vedno večje, ker sili se more ubraniti le sila, toda družba nima sredstev, da bi mogla uspešno nastopiti; to ji bo pa le takrat mogoče, ako se bo zavedal vsak Slovenec, kako važno nalogo ima družba sv. Cirila in Metoda. Družba je izdala narodni kolek, računske listke, razglednice itd., a žalibog koliko je v resnici dobrih gostilnic, ki ne poznajo, oziroma ne vedo poznati računskih listkov; koliko se piše pisem, ki nimajo narodnega kolka in koliko se pošlje razglednice, ki pričajo, da je pošiljalec pozabil na družbo, na edino obrambo, ki jo imamo Slovenci. Dobro bi bilo, da bi se zavedale podružnice svoje važne naloge in bi širile narodno blago med slovenskim občinstvom. Jako bi se pomagalo v gmotnem oziru tudi s tem, če bi podružnice priredile samo po eno veselico ali predstavo družbi na korist. Ako pa je že podružnica sama ne priredi, naj pa vsaj izkuša vplivati na razna društva, da bi dala pri prirejanju veselice vsaj nekaj čistega dobička družbi sv. Cirila in Metoda. Tudi družbin nabiralnik naj bi opominjal veselo omizje na važno nalogo, ki jo ima naša družba in da jo je valed tega dolžan podpirati vsak zaveden Slovenec po svoji moči. Zanimanje za družbo sicer raste od dne do dne, a upamo, da ko spozna slovensko občinstvo, kaka je ta šolska družba, bo zanimanje zanje še veliko večje. In prav zato je sklenil poseben konsorcij izdajati svoj mesečnik „Slovenski Branik“, ki naj bi pokazal Slovincem delovanje in potrebe naše družbe, delovanje nam nasprotnih družb, sploh boje Slovencev proti potujčevanju. Zato priporočamo ta list kar najtopleje.

Politiški pregled.

*** V proračunskem odseku državnega zbora** se je pričela v torek 4. t. m. razprava o postavki „sol“. Agrarni zastopniki so zahtevali znižanje cen za živinsko in jedilno sol, vlada je pa po finančnem ministru Korytowskem temu odločno nasprotovala.

*** Domnevanja glede novega ministrstva.** Ker za krčansko-socialnega ministra brez portfelja dr. Gessmanna ne morejo najti kakega ministrstva se sedaj zopet sliši, da na-